

BÓLYA MÁTYÁS
„MOST MEG KELL KERESNÜNK MINDENT, AMELY A
LÉTEZÉSED NEM FIZIKAI LENYOMATA”

Sebő Ferenc
(lfze.hu)

2026. május 29-én a Farkasréti temetőben vettek végső búcsút Sebő Ferenc népzénésztől, a Zeneakadémia volt oktatójától, az egyetemet Réti Balázs általános rektorhelyettes és Bolya Mátyás zenész, zeneszerző, a Zeneakadémia Népzene tanszékének vezetője képviselte a temetésen, utóbbi búcsú beszéde az alábbiakban olvasható.

Kedves Feri!

Igen, hozzád szólok, bár még meg kell szoktunk ezt az újfajta jelenlétet. Minden megy tovább könnyörtelenül, de kapaszkodók nélkül mi sem maradunk talpon. Most meg kell keresnünk mindent, amely a létezésed nem fizikai lenyomata. Ez maradt. Megpróbálok rendet vágni a kavargó emlékek között, ha már nem hívhatunk fel soha többet. Bár biztos felvennéd a túlvilági eligazítás közben is, belehadarva a telefonba: Minden rendben, de most nem tudok beszélni.

Tudom, utálod a protokolláris dolgokat. Most mégis az a furcsa helyzet állt elő, hogy beszédet kell mondanom búcsúzó szeretteid, barátaid, kollégáid és tisztelőid előtt. Ezt alapvetően nem tanszékvezetőként teszem, hanem barátként és zenésztársként, akit annyiszor bevontál az alkotás bűvkörébe, legyen szó zenéről, tanításról vagy tudományról. Miután megkaptad a Kossuth-díjat, meglátogattalak a balatoni nyári lakban, mint annyiszor máskor is. Nyitottad a kerti kaput, kezet nyújtottam – és hát az a fránya protokoll – gratuláltam a díjhoz. Rosszalló mosollyal tessékeltél beljebb azzal, hogy: Ne is foglalkozz vele, beszéljünk inkább a lényeges dolgokról! És mindig voltak lényeges

dolgok. Annyiban igazad van a díjjal kapcsolatban, hogy a teljesítmény nem ettől függ, azt mindig egy belső iránytű diktálja. Az elismerést viszont már a közösség adja. Ennek eszköze lehet egy rangos díj. Társadalmi láthatóságot biztosít. Szimbólummá változtatja az egyéni életutat. Ha innen nézem, mégis fontos, hogy megkaptad.

Szerencsés vagyok, hogy sokat beszélgettünk, így most könnyebb számba venni, hol találunk meg ezután. Több fogalom villant be az egyik álmatlan hajnalon: a tanácsaid, a tanításaid, a kutatásaid és a zenéd.

Kezdem a tanácsaiddal. Az első, hogy a beszédeket le kell írni. Nem azért, mert nem tudunk élőszóban beszélni, hanem azért, hogy beleférjünk az időbe. Legyen tömörebb a szavak szövete, aztán úgyis kiszól a megírt szöveg mögül az alkotó. Így teszek most én is. Milyen jó, hogy például számtalan rádióműsorod írásban is megvan. Azt is mondtad, hogy minden könyvet meg kell venni, nem kérünk és nem adunk kölcsön. Ha Martin György nem lett volna ilyen szigorú Veled, akkor most nincs az a gyönyörű könyvtárszobád, tele különleges és pótolhatatlan kötetekkel. Említetted, milyen fontos az önmenedzsment és hogy ebben nem voltál jó. Minden levélre válaszolni kell, mondtad. Az értékes eredmények akkor jutnak el mindenkihez, ha azokhoz láthatóság társul, hát ezért. Szerencse, hogy az egyetlen tévécsatorna korában indult a pályád, így nem kellett alkotás helyett érdektelen posztokat gyártanod a közösségi média zajos felületeire.

Folytatom a tanításaidal. Mindig imádtál tanítani, fiatalok között lenni, átadni a tudásodat a maga komplexitásában. Amikor 2022-ben tanszékvezető lettem, az első telefonhívások között szerepeltél: visszahívtalak tanítani a Zeneakadémiára, a Népzene Tanszékre. Még évekkel ezelőtt említetted, hogy nem szeretnél visszajönni... hacsak nem én hívlak. Szavadon fogtalak, örömmel jöttél. Négy közös tanév jutott. Négy év és számtalan tanítvány. Egy hete fejeződtek be a kamarazenei vizsgakoncertek és a diplomakoncertek. Ott játszott az utolsó osztályod is. Mindez a Hagyományok Háza tereiben, úgy, ahogy több évtizeddel ezelőtt elképzelted, hiszen a Te víziód szülte ezt az intézményt. Büszke lennél az összes hallgatóra. Magas színvonalú zenei produkciók, ritkán játszott értékes repertoárok, kreativitás, kapcsolódás saját, mai zeneiségükhöz a népzene, vagy ahogy Te nevezted, a historikus popzenén keresztül. Nemrég mondtad, hogy régiség önmagáért nincsen, minden régiség csak akkor tud megmaradni, ha valami újjal kapcsolódik össze. Az új pedig ebben az esetben a hallgatóink egyéni zenei ambíciói. A koncerteken a hagyományos népzene mellett

elhangzott például Kodály zongoradarab népi énekhanggal, palotás tánc vonószekari átirata Erkel Ferenc Hunyadi László című operájából, Bartók és Kodály műveinek hatására írt saját darab, reneszánsz lantzene parafrázis citerára és kobozra, református zsoltár szászcsávási többszólamúságban, Vujicsics Tihamér elveszett műve tamburazenekarra és énekhangokra hangszerelve, rekonstruált duda-hegedű kettős és hosszan sorolhatnám. Ebben benne vagy Te is.

Amikor május 6-án, az első budapesti táncház pontos évfordulóján a tanszéken csendes emlékezést tartottunk, ott volt mindenki, beszélgettünk, játszottuk a dalaidat. Emlékszel, karácsonykor is ott ültünk, akkor még együtt. Kiosztottam néhány kottát a hallgatóknak, énekeltünk. Sokan nem is tudták, hogy ezek is Sebő-dalok. Most is látom magam előtt az öröm fátyolát a tekintetedben. Később mondtad, hogy nem érdekes, hogy ki írta ezeket, csak az, hogy az énekelt vers műfaja újra él. Kevés olyan embert ismerek, aki aktívan részt vett egy szellemi áramlat születésében, majd öt évtizeddel később, annak intézményesült formájához is ugyanolyan intenzitással tudott hozzájárulni, folyamatos értékteremtésben. Hogyan kell megköszönni mindezt?!

A következő terület a kutatásaid. Itt szólnál, hogy jó az írás, de ne legyen fecsegő. Csak tömören, lassan le lehet kerekíteni. Így teszek. A nagy eredmények gyakran a határterületeken jönnek létre. Személyedben egy műszaki értelmiségi tévedt a népzene kutatás területére, olyan műveltségelemeket mozgósítva, amely európai kontextusba helyezte páratlan örökségünket. Ezt ma interdiszciplináris párbeszédnek és digitális bölcsészetnek hívjuk. Ebben is megelőztél a korabeli tudományosságot, gyakran ellenérzést kiváltva a tudományterület konzervatívabb képviselőitől. Szerencsére ez nem tántorított el, így könyvek és publikációk sorát forgathatjuk kezünkben. Hányszor egymásra csodálkoztunk ebben is, ahogy a történelem ismétli magát kicsiben és nagyban. Akkor is aggódtál a magyar népzene kutatás egységes víziójának hiánya miatt, most is tehetnéd. Mindig üdvözlöd, ha a tudományos eredmények elérése demokratizálódik, így hatalmas lelkesedéssel fogadtad a mindenki számára ingyenesen elérhető ZTI Hangarchívum megjelenését. Végre valóban közkinccs lehet a népzenei forrásanyag, ideológiák és tudományos szabályozók nélkül. Mélyen elítélted, amikor egyoldalú döntésként megváltoztatták az adatbázis címét, kitörölték az impresszumát és korlátozták egyes anyagainak elérhetőségét. Digitális könyvégetés, mondtad keserédes iróniával.

Végül itt a zenéd. Első zenei emlékeim között szerepelt a barna-rózsaszín Sebő-lemez, énekelt versekkel és népzenevel. Beégett a csak olvasható memóriámba. Később a kibővített Sebő együttesben – amit csak Sebő Big Band-nek hívtunk magunk között – játszhattam Veled ugyanezeket. Olyan élmény ez, amely keveseknek adatik meg. Egész életemben elkísér. Ezer dalod most új értelmet kap. Úgy bomlanak ki a jelentéstartalmak újabb és újabb rétegei, ahogy egy virág bontja szirmait. Ma az elmúlást halljuk erősebben, de holnap már erőt merítünk belőlük.

Igen, Feri, mindjárt befejezem, de két dologról még szólnom kell röviden. Szabadság és hagyaték. Minden alkotásod kerete a végtelen szabadság volt. Olyan szabadság, amelyet nem torzít politikai rendszer, hiszen pontosan látja a mindig ismétlődő hatalomtechnikai mintákat mögötte. Szeretted, ismerted a történelmet, tanultál belőle és ezen tapasztalataidat mindig megosztottad velünk. Olyan szabadság ez, amely intellektuális szárnyalásra sarkall minden arra alkalmast, nem kizárólagos és főként nem kirekesztő. Nem egyedül üdvöztető, nem rivalizál, hanem minden addig létező mellé lép, új szempontokat hoz, rendet tesz, kijelöl, kölcsönösen gazdagít. Ez a szabadság páratlan életművet eredményezett, amit az új jelenlétedben hagyatéknak hívunk. Vigyázni fogunk rá: nem őrizzük, mert nem rab, nem ápoljuk, mert nem beteg, csak egyszerűen tovább csináljuk.

Köszönjük, Feri!

(lfze.hu, 2026. VI. 2.)

FÜGGELÉK

Elhunyt Sebő Ferenc (1947–2026), a Nemzet Művésze címmel kitüntetett, Kossuth-díjas énekes, gitáros, tekerőlantos, dalszerző, népzenekutató és építészmérnök, a hazai hangszeres népzenei és táncházmozgalom egyik elindítója, a Sebő Együttes vezetője, a Zeneakadémia oktatója (lfze, Fittler Katalin, Márta István és Érdi Tamás)

(Parlando 2026/3.)